

Bir harp hartası nasıl meydana gelir

Yazan : Mütেকait Yarbay Bernay

Çeviren : Y. Mühendis
M. Ali Erkan

Harta, memleket harp sanatının eski bir vasıtasıdır. Milattan 14 asır evvel bile mısırlılar papirus üzerine harta çiziyorlardı. Şimale göre hartanın cihetlenmesi ameliyesi için yunanlılara müteşekkiz.

Ameli asker sıfatile romalılar bilhassa yol hartalarına ehemmiyet veriyorlardı. Matbaacılığın icadı ile orta zamanın sonlarına doğru harta istimali umumileşti; 1629 da ilk defa olarak almanyada Nisfinnehar mesahası yapıldığını işitiyoruz. 18 inci asırda Fransızlar iyi kartoğraf olarak şöhret alıyorlar.

Prusya askeri hartaları büyük kurfürstlere kadar gider; bunların ahfadı arasında bilhassa büyük Fredrih, ilk silezya harbinde elinde mevcut hartaların kıyafetsizliğini görerek memleket harta alımı ile bizzat alâkadar oldu. Askeri harta işleri ilk defa olarak prusyada 1870 senesinde, mesaha merkezi direktörlüğünde tensik ve tanzim edildi. Bu merkezi mesaha direktörlüğünden; nirengi, Topoğraf ve Kartoğraf şubelerinden teşekkül eden prusya kiralığı harta dairesi meydana geldi. Nirengi, Topoğraf ve Kartoğrafik mesai ötedenberi yetişen ordu subayları için iyi bir mektep vazifesini görüyordu. Prusya ordusunun bir çok kurmay subayları bu daireden geçmişlerdir, bunlar meyanında Genelkurmay Başkanlığında bulunmuş olan Maraşal Müffling ve Moltke de vardır. Birinci umumi harpten sonra Genel Kurmay Başkanlığının ilgası üzerine Prusya Harta dairesi dahiliye vekilligine intikal etti.

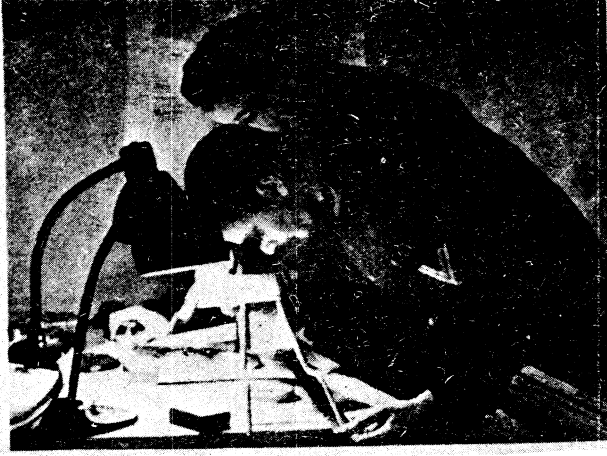
Askeri Harta işleri için bir ordu Harta meseha dairesi teşkil edildi. Bilahare: Hitler tarafından askeri kudretin yeniden ihyası üzerine bu ordu Harta meseha dairesinden Genelkurmayın meseha ve Harta şubesi ve ordu plan dairesi vücut buldu Bu daireler asri teknigin bütün vasıtalarından istifade ederek olanca gayretleriyle muhtelif cephelerin hartalarını yapmakla meşgul oldular. Elde mevcut hartalar mütemadiyen tashih ediliyor ve harta işleri idaresi daima ilerisini düşünerek harp hartalarına olan ihtiyacı tahti emniyete almaya çalışıyor. Lüzumu olan yerde nirengi memurları zaviye mesaha ederek şebeke tesis ediyor ve yahut mevcut ecnebi şebekesini; yeni nirengi noktaları tesisile; sıklaştırıyor topograf, bu şebekelere istinaden harta tafsilatını ve noksanlarını tamamlıyor ve kartograf da bu teferrüatı ve noksanlıkları hartaya geçiriyor. Müselles şebekelerinin hesabı bugün modern hesap makineleriyle yapılıyor.

Bu işlerin kısmı azamî, bilhassa: topografin yapacağı işler şimdi fotogrametri ile yapılıyor. Umumi harptenberi fotogrametri çok terakki etti ve bugün klasik mesaha usulleri yanında aynı kıymeti haiz ve hatta bu usüllere üstündür.

Tayyareden veyahut balondan çekilen resimler büroda kıymetlendirilir ve harta meydanagelir, Fotoğrametrinin yaptığı bu iş evvelce birçok nirengi ve topoğraf memurları tarafından yapılırdı.

İşgal edilen mıntakaların havadan çekilen resimleri, evvelâ cephede; düşman mevkillerinin tebeddülâtı ve meselâ mevzi inşaatı, yürüyüş hareketleri, ordu tahşidatı, ağır silâhlar ve aletler gibi hususlar bakımından; kıymetlendirilir ve elde edilen neticeler, kara ve hava kuvvetlerinin hattı hareketini tanzimde işe yarar. Bilâhare bu resimler; ordu hartalarının yapılmasında veya tashihlerinde kullanılmak üzere mesaha gruplarına verilir. Resimler

ışıkla şeffaf kutuda mukayese edilerek gözden geçirilir. (resim 1)
Resmi çekilen mıntıkanın nirengisi mevcut değil veya daha ele

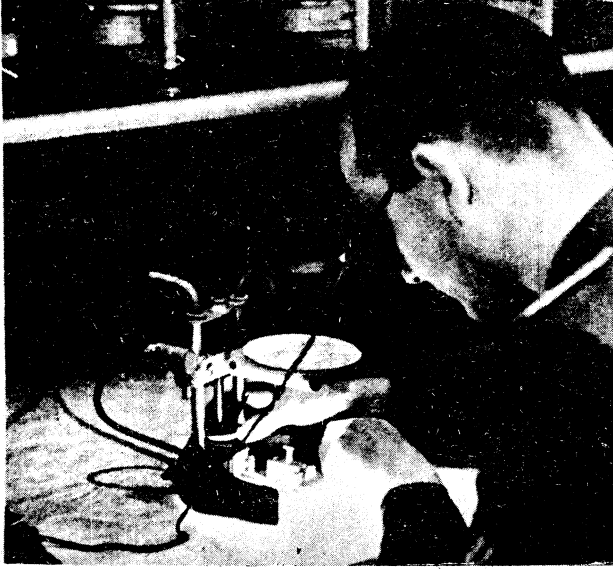

Resim : 1

Havadan alınan resimlerde mukayese ve tetkikler.

geçirilmemiş ise; havai resimlerden radyal nirengi vastasile hisabi veya grafik olarak nirengi noktaları tayin edilir. Hartaları tashih için topoğrafik teferruat ya doğrudan doğruya orijinal resimlerden veyahut da bu resimlerden yapılan fotoplanlardan alınır. Bir mıntıkanın mesahası için mesaha gurubunun elinde anağulif usulüne göre çalışan bir aleti vardır. Binme nispeti % 60 olan iki mücavir resmin küçültülmüşleri önlerine bir yeşil ve bir kırmızı filtira konarak masa üzerine irtisam ettirilir. Aynı şekilde bir tarafı yeşil, bir tarafı kırmızı gözlükle; yekdiğerine nazaran tevcihi yapılmış bu resimlerin masa üstündeki mürtesemlerine bakılınca; Resimlerin ihtiva ettiği arazi kabartma bir model halinde görülür. Bu kabartma model müteharrik bir mesaha masacığı ile hali temasa getirilerek (resim 2) masa üzerine yollar, sular vesaire gibi topoğrafik teferruat tersim edildiği gibi tesviye münhanileri de çizilerek arazinin eşkali meydana çıkar.

Daha geniş mıntıkların, daha sıhhatlı hartalarını yapmak için ana vatanda; mesaha markasının harekâtını muayyen mikyasta tersim eden koordina - toğrafla birleştirilmiş aletler mevcuttur. (resim 3). Bu aletlerin kurşun kalemi ile çizdiğini kartoğraf; hartaların yeniden çizilmesinde veyahut tashihinde kullanır.

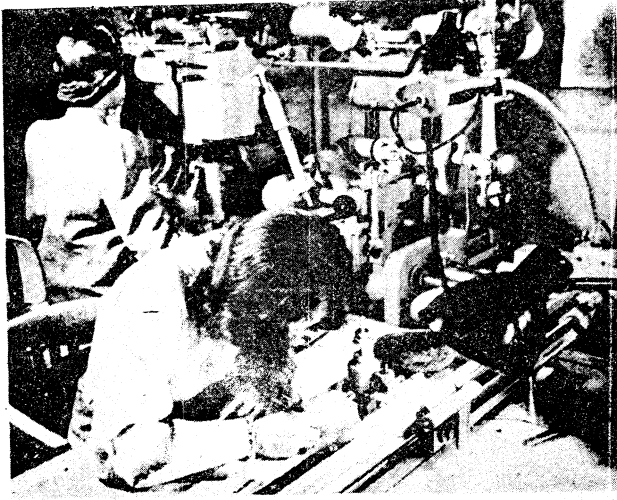

Resin : 2

Bir çift resmin kıymetlendirilmesi: küçük mesaha masası vastasile optik modelin topoğrafik tafsilatı ve tesviye münhanileri temas ettirilir. Masanın altında bulunan, bir kalem bu tafsilatı ve tesviye münhanilerini aynı zamanda kâğıt üzerine çizer. Bir çift resmin kıymetlendirilmesi bitince üçüncü lâmbadaki üçüncü resim irtisam ettirilir ve cihetle adirilerek aynı şekilde mücavir mıntakanın kıymetlendirilmesi yapılır.

Kartoğrafın çizdiğinin muayyen mikyasta resmi çekilir ve negatif, esaslı şekilde rötüşa tabi tutulur. Pnomatik kopya çerçevesinde, kartoğrafın çizdiğinin negatif veya diyapozitifinin tabı levhası üzerine kopyası alınır. Tabı levhası tekrar gözden geçirilir ve tabı ameliyesi için hazırlanır. Basılan hartalar Paketler halinde kıtalara sevk edilir. Harp sahalarının mütemadi genişlemesi ve harekatıharbiyenin teknik mahiyetinin artması yüzünden hartanın

ehemiyeti ve kıymeti pek fazlalaştı. Planlarını hazırlayan başkumandan, alaylarını hazırlayan kumandan, müdafaa veya hücumda bulunan kıta, düşman arazisine girip düşman yuvalarına sokulmak isteyen öncüler, görünmeyen hedeflere ateş edecek olan topçu ve makinalı tüfekçi, bir köprü mahallini istikşafa çıkan piyade, bir mahalli tahkim edecek ve demiryolu koyacak olan istihkâmcı kıtasına yüzlerce kilometre uzaktan erzak ve cephane taşıyacak olan şöför; istikşaf, bombalama veya nakliyat için havalanan tayyareci. hülâsa: bunların hepsi bazan büyük ve bazanda küçük mikyasta hartaya muhtaçtırlar.

Resim : 3

Daha sıhhatli işler anavatanda yapılır. Pılanigrafta arazi modeline temas eden müşirin hareketleri alete merbut olan kordinatografa intikal eder. Bu kordinatografda istenilen mikyasta otomatik olarak hartayı çizer.

Her yeni askere harta kullanması öğretilir. Muharip kıtaat meyânında motorlu harta ve mesaha grupları vardır. Bunlar; mevzubahs olan harp mintakasının kâfi miktarda plân ve hartalarının her zaman için elde mevcut olacak şekilde imalini üzerlerine almışlardır. Kâfi harta teçhizatı mevcut olmadan bugün harp etmek pek çok müşkilât verir.